

Møte onsdag den 8. juni kl. 22.45

President: L o d v e S o l h o l m

D a g s o r d e n (nr. 11):

1. Referat
2. Odelstingets vedtak til lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (finnmarksloven) (Besl. O. nr. 77 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 80 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 53 (2002-2003))
3. Odelstingets vedtak til lov om endringer i lov 25. juni 2004 nr. 53 om endringer i rettergangslovgivningen m.m. (organiseringen av den sivile rettspleie på grunnplanet) (Besl. O. nr. 78 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 77 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 53 (2004-2005))
4. Odelstingets vedtak til lov om endringer i inkassolova (krav om å vere eigna m.m.) (Besl. O. nr. 79 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 78 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 63 (2004-2005))
5. Odelstingets vedtak til lov om endringer av straffeprosessloven (påtalemyndighet til sjef og assisterende sjef for Nye Kripes og assisterende sjef for Politets Sikkerhetstjeneste) (Besl. O. nr. 80 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 79 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 77 (2004-2005))
6. Odelstingets vedtak til lov om endringer i menneskerettslova (inkorporasjon av protokoll nr. 13 og 14 til den europeiske menneskerettskonvensjon) (Besl. O. nr. 81 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 91 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 90 (2004-2005))
7. Odelstingets vedtak til lov om forsikringsformidling (Besl. O. nr. 82 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 88 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 55 (2004-2005))
8. Odelstingets vedtak til lov om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven), lov 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker og offentlig administrasjon mv. av finansinstitusjoner og i enkelte andre lover (finansgrupper, obligasjoner med pant i utlånsportefølje og skadeforsikringsselskapenes garantiordning) (Besl. O. nr. 83 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 89 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 58 (2004-2005))
9. Odelstingets vedtak til lov om forsikringselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsloven) (Besl. O. nr. 84 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 92 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 68 (2004-2005))
10. Odelstingets vedtak til lov om endringer i lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold (innskuddspensjonsloven) og i andre lover (Besl. O. nr. 85 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 92 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 68 (2004-2005))
11. Odelstingets vedtak til lov om endringer i verdipapirhandeloven mv. (gjennomføring av prospektdirektivet) (Besl. O. nr. 86 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 90 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 69 (2004-2005))
12. Odelstingets vedtak til lov om endringer i lov 15. juni 2001 nr. 81 om elektronisk signatur og andre lover (Besl. O. nr. 87 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 85 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 74 (2004-2005))
13. Odelstingets vedtak til lov om norsk statsborgerskap (statsborgerloven) (Besl. O. nr. 88 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 86 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 41 (2004-2005))
14. Odelstingets vedtak til lov om endringer i lov 11. juni 1993 nr. 100 om anlegg og drift av jernbane m.m. (jernbaneloven) (Besl. O. nr. 89 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 96 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 54 (2004-2005))
15. Odelstingets vedtak til lov om endringer i lov 20. mars 1998 nr. 10 om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven) (Besl. O. nr. 90 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 87 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 59 (2004-2005))
16. Odelstingets vedtak til lov om endringer i helseregisterloven (Besl. O. nr. 91 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 83 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 65 (2004-2005))
17. Odelstingets vedtak til lov om endringer i barnelova (felles foreldreansvar for samboende foreldre) (Besl. O. nr. 92 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 84 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 82 (2003-2004))
18. Odelstingets vedtak til lov om endringer i åndsverkløven m.m. (Besl. O. nr. 93 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 103 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 46 (2004-2005))
19. Odelstingets vedtak til lov om endringer i opplæringslova og friskolelova (Besl. O. nr. 94 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 105 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 57 (2004-2005))
20. Odelstingets vedtak til lov om endringer i opplæringslova og friskolelova (Besl. O. nr. 95 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 104 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 91 (2004-2005))

S a k n r . 1

*Referat***Presidenten:** Det ligg ikkje føre noko referat.

S a k n r . 2

Odelstingets vedtak til lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (finnmarksloven) (Besl. O. nr. 77 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 80 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 53 (2002-2003))

Per Ove Width (FrP) [22:47:18]: På vegne av Fremmskrittspartiet framsetter jeg følgende forslag:

«Odelstingets vedtak bifalles ikke.

Lagtingets anmerkning:

Det henstilles til Odelstinget å henlegge lovforslaget.»

Presidenten: Representanten Per Ove Width har teke opp det forslaget han refererte.

Raymond Robertsen (H) [22:47:45]: Det er en litt uvanlig øvelse at man ønsker å si noen ekstra ord til Lagtinget i forbindelse med lovbehandlingen, da vi vet at vi normalt ikke gjør det.

Når det er sagt, vet vi at arbeidet med finnmarksloven har tatt veldig lang tid. I 25 år har dette vært et tilbakevendende tema både i og utenfor Finnmark. Aldri har vel en sak vært gjenstand for så mange folkemøter og så lange debatter og med så forskjellige tilnærminger og meninger som nettopp denne saken. Selv om debatten dessverre har inneholdt mange betraktninger med svært ulikt innhold, mener jeg at alle deltakerne gjennom sin hengivenhet har hatt Finnmarks beste som motiv.

I en såpass viktig sak for både Finnmark og Norge er det ikke oppsiktsvekkende at man har ulike syn. Også jeg har sterke meninger om hva som er det beste for Finnmark. Nettopp derfor står jeg her i dag.

Selv med mange utredninger og brede debatter har alltid målet vært en lov som skulle oppfylle noen kriterier.

For det første er det viktig å vedta en lov som har legitimitet hos alle den skal gjelde for.

For det andre er det viktig å vedta en lov som avklarer problemstillinger, både nåværende og fremtidige.

For det tredje er det viktig at man vedtar en lov som sikrer minoriteter i Finnmark innflytelse over forvaltningen av land og vann i fylket.

Med dette som bakgrunn har storting og regjering jobbet med de svært komplekse problemstillingene som finnmarksloven berører.

Media og andre har klart å skape et inntrykk av at debatten rundt finnmarksloven er en konflikt mellom samer og nordmenn. Dette er en myte jeg mener det ikke er dekning for.

For noen år siden var jeg deltaker i et prosjekt som gjennomførte den største spørreundersøkelsen blant samemanntallsførte i Norge. Spørreundersøkelsen avdekket at konflikten i hovedsak var mellom folk bosatt på kysten og folk bosatt i innlandet. Det tror jeg er hovedtrekkene i spenningene også i dag. De er ikke etniske, men geografiske. Derfor er jeg motstander av prosedyrene for og sammensetningen av styret i den nye Finnmarkseiendommen. Som følge av kompromisset med Arbeiderpartiet legger flertallet i Odelstinget til grunn følgende styresammensetning i Finnmarkseiendommen: tre oppnevnt av Finnmark fylkesting og tre oppnevnt av Sametinget. I forslaget legges det også opp til at ved endret bruk av utmark og avhendelse av fast eiendom skal det ved stemmelighet i styret fratre et medlem fra styret ved andregangs behandling. Dersom saken gjelder de fem samiske kommunene i Finnmark, skal et medlem oppnevnt av Fylkestinget fratre, og motsatt i saker som gjelder de 15 andre kommunene. Jeg mener dette er en svært mangelfull løsning, av to grunner.

For det første fastslår dette gjennom lov at Finnmark er et todelt fylke. Dette kan føre til en polarisering mellom Finnmark fylkesting og Sametinget når det kommer til

oppnevning av styrerepresentanter til Finnmarkseiendommen. Det er en risiko for at Sametinget kun vil oppnevne styrerepresentanter fra de fem samiske kommunene, og Finnmark fylkesting vil gjøre det motsatte. Dette vil etter min mening være en urett mot de samene som bor i de ikke-samiske kommunene, og det vil også være en urett mot de ikke-samer som bor i de samiske kommunene.

For det andre er det en kjensgjerning at mesteparten av arealet i Finnmark er de fem samiske kommunene, men det benyttes også av innbyggerne bosatt i de femten andre kommunene. Mange som bor på kysten, har enten fritidseiendom i innlandet eller er brukere av utmark der. En slik løsning der man har en geografisk betinget styringsstruktur, er etter min mening uheldig. Derfor kommer jeg til å reise egne forslag om nettopp det.

Forholdet til folkeretten er en viktig årsak til at finnmarksloven vedtas. For mange er det vanskelig å forstå at et forvaltningsregime som fungerer godt i praksis, nå skal endres. Vanligvis i politikken endrer man ting som følge av ønske om forbedringer, noe som ikke bestandig er åpenbart i denne saken. Norges internasjonale forpliktelser er noe jeg aksepterer, og jeg støtter premissene for arbeidet med finnmarksloven. Jeg har derimot vanskeligheter med å se nødvendigheten av § 3, som omhandler lovens forhold til ILO-konvensjon nr. 169. Da ILO-konvensjonen ble ratifisert av Stortinget i 1990, ble dette gjort med bakgrunn i forarbeider fra Regjeringen. I høringsuttalelse fra Justisdepartementet gitt til Kommunaldepartementet ble det skrevet:

«Ikke grunn til å kreve bestemte endringer av norske interne regler før en norsk ratifikasjon kan finne sted.»

Med bl.a. denne tolkningen ble ILO-konvensjonen ratifisert av Stortinget. I 2003 la Regjeringen frem sin lovproposisjon om finnmarksloven. Der ble flere forslag lagt frem, bl.a. for å tilfredsstille de internasjonale forpliktelsene, herunder ILO-konvensjon nr. 169. Gjennom behandlingen i Stortinget bad justiskomiteen om en nærmere tolkning av folkeretten. Ulfstein og Graver konkluderte med at Regjeringen ikke hadde gått langt nok med hensyn til folkeretten. Dette ble i store trekk avvist av Regjeringen, men noen punkter er endret frem mot Odelstingets behandling 24. mai d.å. Med dette som bakgrunn må man anta at tolkning av ILO-konvensjonens virkning for bl.a. Finnmarkseiendommen ikke er avsluttet. Da er det problematisk for meg at finnmarksloven § 3, «Forholdet til folkeretten», inneholder følgende:

«Loven gjelder med de begrensninger som følger av ILO-konvensjon nr. 169.»

Hvordan ILO-konvensjon nr. 169 vil bli tolket og anvendt i fremtiden, er det ingen som kan si sikkert. Jeg kan derfor ikke være med på å gi ILO-konvensjon nr. 169 forrang i finnmarksloven. Jeg mener det er Stortinget som eventuelt skal ta aktivt stilling til hvordan internasjonale konvensjoner skal påvirke norsk lov som følge av tolkninger, herunder ILO-konvensjon nr. 169.

Jeg vil avslutningsvis understreke at det er viktig at alle nå ser fremover. Uansett hva som blir vedtatt, og hvilke meninger man har, hviler det et stort ansvar på alle for

at finnmarksloven kommer til å fungere til beste for alle som bor i Finnmark, og øvrige borgere.

Selv om jeg på enkelte punkter har andre synspunkter enn mitt eget parti, vil jeg gjøre mitt ytterste for å se til at loven kan virke på best mulig måte. Finnmarksloven er ikke en katastrofe for Finnmark, men jeg mener bestemt at den kunne ha vært bedre. Jeg vil samtidig få berømme saksordfører Trond Helleland for hans arbeid med loven. Selv om jeg ikke er enig i hans konklusjoner på mange områder, mener jeg at saksordføreren har vist stor romslighet med å ta hensyn til alle finnmarkinger samtidig som han har balansert en svært vanskelig sak.

Da vil jeg reise følgende forslag på vegne av meg selv: «Odelstingets vedtak bifalles ikke.

Lagtingets anmerkning:

1. § 3 antas å burde lyde:

«Loven skal anvendes i samsvar med folkerettens regler om urfolk og minoriteter og bestemmelser i overenskomster med fremmede stater om fisket i grense- traktene.»

2. § 5 1. ledd antas å burde lyde:

«Loven her gjør ikke inngrep i private eller kollektive rettigheter som bygger på hevd eller alders tids bruk.»

3. § 5 2. ledd antas å burde lyde:

«De rettigheter utøvere av samisk reindrift har på grunnlag som nevnt i første ledd eller etter reindrif- tloven, innskrenkes ikke av loven her.»

4. § 7 antas å burde lyde:

«Finnmarkseiendommen ledes av et styre på syv per- soner.

Finnmark fylkesting og Sametinget velger selv tre medlemmer med personlige varamedlemmer hver. Medlemmene og varamedlemmene skal være bosatt i Finnmark. Blant medlemmene valgt av Sametinget skal minst ett styremedlem og vedkommendes vara- medlem være representanter for reindriften. Både som medlemmer og som varamedlemmer skal begge orga- ner velge både kvinner og menn. Organet skal velge medlemmer og varamedlemmer samlet. Ansatte i Finnmarkseiendommen, Finnmarkseiendommens re- visor og medlemmer og varamedlemmer i kontrollko- miteen kan ikke velges som styremedlemmer eller va- ramedlemmer.

Kongen oppnevner ett styremedlem med personlig va- ramedlem. Vedkommende har ikke stemmerett i sty- ret.

Styremedlemmene og varamedlemmene oppnevnes for inntil fire år av gangen. Ingen kan være styremed- lem i mer enn ti år i sammenheng.

Styremedlemmer og varamedlemmer kan avsettes av det organ som har oppnevnt vedkommende. Organet skal i så fall på nytt velge medlemmer og varamed- lemmer samlet.

Styremedlemmer og varamedlemmer har rett til å tre tilbake før tjenestetiden er ute dersom særlig grunn foreligger. Styret og det organ som har oppnevnt ved- kommende, skal gis rimelig forhåndsvarsel. Femte ledd annet punktum gjelder tilsvarende.

Styret velger selv en leder og en nestleder blant med- lemmene. Dersom ingen oppnår flertall, er styremed- lemmet oppnevnt av staten leder.»

5. § 9 4. ledd siste punktum antas å burde utgå.

6. § 9 nytt 5. ledd antas å burde lyde:

«Ved stemmelikhet anses vedtak for ikke å være truf- fet. Dersom styremedlemmet oppnevnt av staten anser det for nødvendig for driften av Finnmarkseiendom- men at vedtak treffes, kan vedkommende be om at de- partementet avgjør saken. Departementets vedtak har virkning som styrevedtak. Det kan ikke påklages til Kongen.»

7. § 10 antas å burde lyde:

«I saker om endret bruk av utmark skal Finnmarksei- endommen vurdere hvilken betydning endringen vil ha for samisk kultur, reindrift, næringsutøvelse og samfunnsliv. Ved vurderingen skal Sametingets re- tningslinjer etter § 4 legges til grunn.

Vedtaket om endret bruk av utmark krever alltid tilslut- ning fra minst fire stemmeberettigede styremedlem- mer dersom hele mindretallet begrunner sitt stand- punkt i hensynet til samisk kultur, reindrift, nærings- utøvelse og samfunnsliv vurdert på bakgrunn av Sa- metingets retningslinjer. Dersom flertallet ikke utgjør flere enn fire, kan et samlet mindretall i løpet av styre- møtet kreve at saken forelegges for Sametinget. Der- som Sametinget ikke godtar flertallets vedtak eller unnlater å behandle saken innen rimelig tid, kan et samlet flertall i styret kreve at Finnmarkseiendommen forelegger saken for Kongen, som avgjør om vedtaket skal godkjennes. Godkjennelse av vedtaket har virk- ning som styrevedtak.

Styret kan bare bemyndige ansatte og andre til å treffe beslutning om endret bruk av utmark dersom minst fire styremedlemmer stemmer for det. Annet ledd an- net til fjerde punktum gjelder tilsvarende.

Bestemmelsene i paragrafen her gjelder tilsvarende for saker om salg og bortleie av utmark eller rettighe- ter i utmark, om tildeling av særskilt rett til lokal ut- nyttelse av fornybare ressurser og om lokal forvalt- ning av jakt og fiske. Bestemmelsene i paragrafen her gjelder ikke for andre saker etter kapittel 3.»»

Presidenten: Representanten Raymond Robertsen har teke opp det forslaget han refererte.

Petter Løvik (H) [22:55:16]: Eg finn grunn til berre å presisere at det forslaget som representanten Robertsen nettopp sette fram, ikkje gir uttrykk for Høgre sitt syn. Det er eit syn som representanten står for åleine. Resten av Høgre, også i Lagtinget, står på det vi har sagt i Odelstinget, og vi viser til den ganske gode og grundi- ge debatt som var i Odelstinget om denne saka, der eg trur vi fekk eit breitt kompromiss som vil gagne alle grupper i Finnmark. Det vil gagne Finnmark og heile Noreg. Så Høgre, med unntak av representanten Robertsen, står på det vi stod på i Odelstinget – berre så det er heilt klart.

Statsråd Odd Einar Dørum [22:56:16]: Det er kanskje ikke vanlig at statsråder tar ordet i saker i Lagtinget, men dette er heller ikke en vanlig sak. Det er en sak som er helt spesiell, både fordi den er kompleks i sin karakter, og fordi den også handler om at en ved lovgivningen skal forholde seg til vedtaket av ILO-konvensjonen. Vedtaket av ILO-konvensjonen i Stortinget i sin tid gir sant å si ikke veldig mange føringer for ettertiden. Den må være av de mer tapre vedtatte konvensjoner som er tatt inn i norsk lovgivning, og det betyr at når man først har gjort det, ligger det en forpliktelse for ettertiden til å finne en løsning, og i den ettertiden inntreffer følgende:

For det første innleder justiskomiteen på vegne av Stortinget og i samråd med Presidentskapet historiske konsultasjoner med Sametinget. Samtidig foregår det en prosess hvor den sittende regjering – etter at justiskomiteen har bedt om at uavhengige folkerettsfagfolk skal vurdere lovframlegget etter at de har kommet med kritiske kommentarer, og etter at rettsavdelingen i Utenriksdepartementet har kommet med synspunkter – velger i brev til Stortinget i april og juni i fjor å si at man ser at det kan være grunnlag for supplerende tiltak i det lovforslaget man har lagt fram. Det betyr på folkelig norsk at en regjering gjør noe så utradisjonelt som å begå en form for selvkritikk, på den måten at man sier at her må man gjøre noe mer, fordi man er i et krevende og veldig vanskelig tereng. Dette fører til at det både i Stortinget, mellom parti-gruppene som gjør denne jobben sammen i justiskomiteen, og dernest mellom Stortingets representanter, Sametinget og fylkestinget i Finnmark, blir en dialog. Ut av denne dialogen i en svært vanskelig sak kommer det et omforent forslag som samler et bredt flertall, først i justiskomiteen, dernest i Odelstinget, og som samtidig fører til at ca. to tredjedels flertall i Finnmark fylkesting og et enstemmig sameting slutter opp om denne loven. Dette skjer samtidig med at Regjeringen legger fram generelle regler om konsultasjoner i forhold til Sametinget når det gjelder ulike spørsmål som handler om urfolks rettigheter.

Med andre ord er denne loven blitt til på en spesielt grundig måte i en meget omfattende konsultasjon og dialogprosess som har foregått siden lovforslaget ble framlagt i 2003.

Så kan det tilføyes at før det ligger Samerettsutvalgets innstilling, og før det igjen ligger Alta-konflikten med alt som lå i det, og for min del – jeg sier det gjerne i Lagtinget – synes jeg ikke det var greit å måtte oppdage i en alder av 36–37 år at jeg aldri som norsk borger i noen form for utdanning i dette landet hadde lært om statens umatrikulerte grunn i Finnmark. Da fikk jeg en brå voksenopplæring, og den har jeg senere prøvd å ta til meg, både som norsk borger, som stortingsrepresentant og senere som statsråd.

Jeg føler at det forslaget som Odelstinget sluttet seg til, først med innstilling fra regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og med støtte fra Senterpartiet og senere med subsidær støtte fra SV, er et dokument som står seg, etter min vurdering, i forhold til våre folkerettslige forpliktelser, og som også ut fra den samlede prosess er å anbefale. Sakens spesielle karakter gjorde at jeg syntes det var riktig å gi disse merknadene ved denne debatten i Lagtinget.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet, og vi går til votering.

Presidenten vil gjere framlegg om at vi først stemmer over forslaget frå representanten Per Ove Width på vegner av Framstegspartiet, då det er grunn til å tru at Framstegspartiet vil støtte forslaget frå Raymond Robertsen når dei-ra eige har falle. – Presidenten har fått aksept for dette voteringsopplegget.

V o t e r i n g :

1. Forslaget frå Framstegspartiet vart med 22 mot 4 stemmer ikkje vedteke.
2. Forslaget frå Raymond Robertsen vart med 21 mot 5 stemmer ikkje vedteke.

Presidenten: Vedtaket i Odelstinget er dermed godteke av Lagtinget, og lovvedtaket blir i samsvar med Grunnlova å sende Kongen.

S a k n r . 3

Odelstingets vedtak til lov om endringer i lov 25. juni 2004 nr. 53 om endringer i rettergangslovgivningen m.m. (organiseringen av den sivile rettspleie på grunnplanet) (Besl. O. nr. 78 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 77 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 53 (2004-2005))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Vedtaket i Odelstinget er dermed godteke av Lagtinget, og lovvedtaket blir i samsvar med Grunnlova å sende Kongen.

S a k n r . 4

Odelstingets vedtak til lov om endringar i inkasso-lova (krav om å vere eigna m.m.) (Besl. O. nr. 79 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 78 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 63 (2004-2005))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Vedtaket i Odelstinget er dermed godteke av Lagtinget, og lovvedtaket blir i samsvar med Grunnlova å sende Kongen.

S a k n r . 5

Odelstingets vedtak til lov om endringer av straffeprosessloven (påtalemyndighet til sjef og assisterende sjef for Nye Kripes og assisterende sjef for Politiets Sikkerhetstjeneste) (Besl. O. nr. 80 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 79 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 77 (2004-2005))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Vedtaket i Odelstinget er dermed godteke av Lagtinget, og lovvedtaket blir i samsvar med Grunnlova å sende Kongen.

S a k n r . 6

Odelstingets vedtak til lov om endringer i menneskerettslova (inkorporasjon av protokoll nr. 13 og 14 til den europeiske menneskerettskonvensjon) (Besl. O. nr. 81 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 91 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 90 (2004-2005))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Vedtaket i Odelstinget er dermed godteke av Lagtinget, og lovvedtaket blir i samsvar med Grunnlova å sende Kongen.

S a k n r . 7

Odelstingets vedtak til lov om forsikringsformidling (Besl. O. nr. 82 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 88 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 55 (2004-2005))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Vedtaket i Odelstinget er dermed godteke av Lagtinget, og lovvedtaket blir i samsvar med Grunnlova å sende Kongen.

S a k n r . 8

Odelstingets vedtak til lov om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven), lov 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker og offentlig administrasjon mv. av finansinstitusjoner og i enkelte andre lover (finansgrupper, obligasjoner med pant i utlånsportefølje og skadeforsikringssekskapenes garantiordning) (Besl. O. nr. 83 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 89 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 58 (2004-2005))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Vedtaket i Odelstinget er dermed godteke av Lagtinget, og lovvedtaket blir i samsvar med Grunnlova å sende Kongen.

S a k n r . 9

Odelstingets vedtak til lov om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsloven) (Besl. O. nr. 84 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 92 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 68 (2004-2005))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Vedtaket i Odelstinget er dermed godteke av Lagtinget, og lovvedtaket blir i samsvar med Grunnlova å sende Kongen.

S a k n r . 1 0

Odelstingets vedtak til lov om endringer i lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold (innskuddspensjonsloven) og i andre lover (Besl. O.

nr. 85 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 92 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 68 (2004-2005))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Vedtaket i Odelstinget er dermed godteke av Lagtinget, og lovvedtaket blir i samsvar med Grunnlova å sende Kongen.

S a k n r . 1 1

Odelstingets vedtak til lov om endringer i verdipapirhandeloven mv. (gjennomføring av prospektdirektivet) (Besl. O. nr. 86 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 90 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 69 (2004-2005))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Vedtaket i Odelstinget er dermed godteke av Lagtinget, og lovvedtaket blir i samsvar med Grunnlova å sende Kongen.

S a k n r . 1 2

Odelstingets vedtak til lov om endringer i lov 15. juni 2001 nr. 81 om elektronisk signatur og andre lover (Besl. O. nr. 87 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 85 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 74 (2004-2005))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Vedtaket i Odelstinget er dermed godteke av Lagtinget, og lovvedtaket blir i samsvar med Grunnlova å sende Kongen.

S a k n r . 1 3

Odelstingets vedtak til lov om norsk statsborgerskap (statsborgersloven) (Besl. O. nr. 88 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 86 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 41 (2004-2005))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Vedtaket i Odelstinget er dermed godteke av Lagtinget, og lovvedtaket blir i samsvar med Grunnlova å sende Kongen.

S a k n r . 1 4

Odelstingets vedtak til lov om endringer i lov 11. juni 1993 nr. 100 om anlegg og drift av jernbane m.m. (jernbaneloven) (Besl. O. nr. 89 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 96 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 54 (2004-2005))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Vedtaket i Odelstinget er dermed godteke av Lagtinget, og lovvedtaket blir i samsvar med Grunnlova å sende Kongen.

S a k n r . 1 5

Odelstingets vedtak til lov om endringer i lov 20. mars 1998 nr. 10 om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven) (Besl. O. nr. 90 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 87 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 59 (2004-2005))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Vedtaket i Odelstinget er dermed godteke av Lagtinget, og lovvedtaket blir i samsvar med Grunnlova å sende Kongen.

S a k n r . 1 6

Odelstingets vedtak til lov om endringer i helseregisterloven (Besl. O. nr. 91 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 83 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 65 (2004-2005))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Vedtaket i Odelstinget er dermed godteke av Lagtinget, og lovvedtaket blir i samsvar med Grunnlova å sende Kongen.

S a k n r . 1 7

Odelstingets vedtak til lov om endringer i barnelova (felles foreldreansvar for samboende foreldre) (Besl. O. nr. 92 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 84 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 82 (2003-2004))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Vedtaket i Odelstinget er dermed godteke av Lagtinget, og lovvedtaket blir i samsvar med Grunnlova å sende Kongen.

S a k n r . 1 8

Odelstingets vedtak til lov om endringer i åndsverkloven m.m. (Besl. O. nr. 93 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 103 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 46 (2004-2005))

Olemic Thommessen (H) [23:09:12]: Lagtingets konstitusjonelle funksjon er som kjent å være en sikkerhetsmekanisme i forhold til Stortingets rolle som lovgiver. Lagtingets behandling gir en anledning der vi med distanse til Odelstingets arbeid kan løfte blikket over det daglige sorl av politisk strategi og i ettertanken gå i rette med oss selv der dette er nødvendig.

De siste ukers debatt og den saksbehandlingen av åndsverkloven vi har vært vitne til, tilsier at Lagtinget i denne saken må gå aktivt inn i sin oppgave. Lagtinget er det forum der en debatt om kvaliteten i Stortingets arbeid hører hjemme, og med åndsverklovens behandling som utgangspunkt er dette mitt anliggende.

Regjeringspartiene mener at så vel komiteens som Odelstingets behandling av åndsverkloven tilsier at forslaget til ny åndsverklov bør sendes tilbake til Regjeringen for ny gjennomgang, før Stortinget igjen får saken til

behandling. Jeg vil i det følgende begrunne dette forslaget nærmere.

Som lovgivere har vi i Stortinget et stort og sammenfatt ansvar. To sentrale aspekter ved dette er:

- å vedta lover som er operative og forståelige for befolkningen
- Stortingets organer må legge til grunn at disse lovene er i overensstemmelse med våre internasjonale forpliktelser

Fyller vi ikke disse to oppgavene på en konsistent måte, undergraver vi Stortingets anseelse og autoritet, ikke bare overfor egne borgere, men også i forhold til våre internasjonale samarbeidspartnere. Dette er et alvorlig perspektiv, og det bør være Lagtinget til ettertanke.

La meg først gå inn på vårt forhold til borgere i eget land: Aksepten for det å ha rettigheter til åndsverk har vokst frem gjennom en lang historisk prosess. Dagens regler finner sitt fundament på en møysommelig oppbygd respekt og forståelse hos publikum for at det å betale for åndsverk er i felles interesse med opphavsmennene.

Det prinsipielle utgangspunkt er at skaperen av åndsverket har enerett til å disponere over sitt verk. Denne eneretten er modifisert gjennom en rekke bestemmelser nedfelt i lovverket om privat bruk, bruk til undervisning, nyhetsdekning osv. Dette er innskrenkninger i opphavsmennenes rettsfære som handler om fint avpassede grensanger utviklet over lang tid.

Opphavsmennenes enerett er nedfelt ikke bare i norsk lovgivning, men er også grunnstenen i den viktigste internasjonale traktat på området, Bernkonvensjonen, en traktat vi selvsagt er forpliktet av. Ethvert inngrep – jeg gjen- tar, ethvert inngrep – i opphavsmennenes enerett skal så vel i henhold til Bernkonvensjonens bestemmelser som i henhold til norsk rett bestå den såkalte tretrinnsstenen. Denne innebærer at et unntak fra eneretten skal skje bare i spesielle og begrensede tilfeller, det skal ikke skade den normale utnyttelse av verket og ikke på urimelig måte til- sidesette opphavsmannens legitime interesser.

Mitt anliggende er ikke å polemisere over innholdet i det flertallet har foreslått, eller bestride flertallets rett til å legge politiske føringer i retning av større inngrep i opphavsmannens enerett. Mitt anliggende er å spørre om hvilke krav vi som lovgivere må stille til oss selv når vi faktisk gjør det.

I denne konkrete saken dreier dette seg bl.a. om flertallsmerknader som på litt forskjellig måte anviser klare innskrenkninger i opphavsmennenes enerett. Hadde disse innskrenkningene vært fremmet som lovforslag, ville de ha blitt gjort til gjenstand for lovteknisk bistand, blitt pre- sist formulert, og de ville ha blitt faglig prøvd i forhold til Bernkonvensjonens tretrinnsstest samt mulige andre internasjonale forpliktelser, f.eks. det å koordinere dem innenfor nordisk lovsamarbeid, som også har vært et viktig anliggende for dette lovområdet.

Nå blir de altså ikke fremmet som lovtekst, de blir snarere liggende som halvkvedede viser i et vakuum der det hersker stor usikkerhet om hva dette egentlig betyr. At det først i den offentlige debatt og senere i Odelstingets de-

batt, har kommet en rekke uttalelser som søker å forklare hva man egentlig har ment, har ikke gjort saken bedre.

Så kan man kanskje undres over at merknader kan føre til så kraftige reaksjoner. Merknader vil nok mange av oss mene ikke veier stort. Jeg har også hørt at enkelte fra flertallet har søkt å berolige de berørte med at det egentlig ikke spiller noen stor rolle. Hva mener vi egentlig med merknadene vi skriver? Er det uforpliktende fjas som kan brukes når de er positive for velgerne våre, eller er det forpliktende utsagn som synliggjør partienes standpunkter?

Vi må i vårt arbeid ta innover oss at merknadene som lovforarbeider er en viktig rettskilde. Merknader er også politiske signaler om hva vi har i vente, i dette tilfellet fra en eventuell rød-grønn regjering. Dermed er de også førende for hvordan potensielle forhandlingspartnere utformer sine strategier.

Hvis man da ser på hvordan det praktiske liv på opphavsrettens område fungerer, tror jeg man vil forstå hvorfor vi har fått så sterke reaksjoner.

TONOs eller Kopinors arbeid foregår ikke i rettsale-ner. Det foregår i direkte kontakt med brukerne av åndsverk, og baserer seg på den respekt og autoritet systemet som sådant har. Lovens merknader får således betydning ikke bare som tolkingsgrunnlag for de konkrete lovbestemmelsene, men i praksis kanskje like meget som bakteppe for de forhandlinger som kontinuerlig skjer mellom partene.

Da fotokopieringsmaskinen kom, kopierte vi alle som én, enten vi hadde lov eller ikke. Langsomt, men sikkert har Kopinor gått den tornefulle vei det har vært å sørge for å få vederlag for dette. Det skjedde ikke i rettsalene, det skjedde i ly av en lovgivning som i sine lovbestemmelser, sine lovforarbeider og i sin internasjonale forankring var konsistent nok til at partene visste hva de hadde å holde seg til.

Enkelte av de merknadene vi nå har å bygge på, sammenholdt med innlegg fra de fire partier som her utgjør flertallet, undergraver i praksis det gjerdet opphavsmentenes organisasjoner har å støtte seg til.

De utvidede inngrep som er beskrevet i merknadene, vil selvsagt bli forsøkt erobret av dem som ellers skal betale. Og er det en erfaring alle som har forsøkt å få betalt for bruken av sine verk, har, så er det at der noen har vent seg til å få noe gratis, der er det svært vanskelig å reverse-re betalingsviljen.

Dette illustreres på en god måte i gårsdagens Dagens Næringsliv, der Kommunenes Sentralforbund bekrefter at de vil gå av nye inn på de signalene som er gitt i merknadene når avtalene med Kopinor snart skal reforhandles.

Vi forholder oss altså til merknader som har betydning for dem det gjelder, men som ikke på samme måte som lovttekst er kvalitetssikret i forhold til tretrinns-test, altså det grunnleggende krav for hva som skal til for å gjøre inngrep overfor rettighetshaverne. Formuleringene er heller ikke konsise i forhold til hva brukerne skal forholde seg til.

Jeg har brukt innskrenkingen av eneretten som eksempel. Det ville her føre for langt å gå inn på alle problemstillinger knyttet til eksempelvis begreper som «fri bruk»

eller «kommersielt område». Poenget er klart: Det ligger igjen en problematisk gråsoner for dem det gjelder, når det gjelder å forholde seg til det Odelstinget har lagt til grunn. Dette er ikke et politisk håndverk Stortinget kan være bekjent av!

Det andre aspektet Lagtinget bør merke seg i denne saken, bunner i lovgivers ansvar i forhold til våre internasjonale forpliktelser. Vi er nå inne i den såkalte MP3-paragrafen, altså det vedtatte forslag til ny § 53 a. Ja, MP3-paragraf – nå har det jo også blitt slik at hele åndsverkloven i pressen blir kalt MP3-loven – et fokus til ettertanke, når vi vet hvilke viktige og prinsipielle problemstillinger opphavsretten er omfattet av på terskelen til en ny og digitalisert tidsalder. Det forteller oss kanskje noe om hvilken tyngde de politiske partienes ungdomsorganisasjoner har, og kanskje i særdeleshet tre måneder før et stortingsvalg. Nok om det – selv om dette bakteppet er viktig nok i sammenhengen.

Det hele bunner i hvilket handlingsrom EUs direktiver gir for utformingen av de norske reglene. Dette dreier seg om kopiering fra CD med kopisperre. Her er utgangspunktet i EU at det er forbudt å kopiere. I ly av danske regler hadde imidlertid departementet myket dette noe opp, slik at man i lovforslaget også tillot brudd på kopisperre når dette var nødvendig for å få CD-disken avspilt på vanlig tilgjengelig CD-utstyr, eksempelvis bilstereo – et område hvor det har vært forbrukerklager. Departementet hadde altså allerede lagt EU-direktivet på strekk.

Det sentrale punktet i forhold til direktivet er direktivets krav til å beskrive en operativ grense for hva det kan kopieres til. Departementet satte denne grensen ved overgangen til et nytt format.

Etter at alle partier gav uttrykk for klare ønsker om å innlemme MP3-spillere i unntaket, dvs. at MP3 skulle tillates, har departementet under sterk tvil tatt et forslag fra regjeringspartiene, der MP3 er eksplisitt nevnt, til etterretning. Dette forslaget definerer altså fortsatt en grense, slik EU-direktivet krever.

Flertallet har imidlertid landet på en formulering av lovbestemmelsen som ikke setter noen grense, men som kort og greit sier at kopiering skal være tillatt til utstyr som anses som relevant. Da er det ingenting tilbake av EU-regulativets innhold, og om vi leter med lys og lykte etter hvor den grensen skal settes, sitter vi igjen med spørsmålet: Hva kan den bakenforliggende juridiske vurdering være for å påstå at dette er forenlig med våre internasjonale forpliktelser?

Departementets juridiske ekspertise i disse spørsmål er meget anerkjent. I svar på spørsmål fra komiteen er det uttrykkelig gjort klart at flertallet er på kollisjonskurs med direktivet – rettighetshavernes organisasjoner og landets mest fremtredende jurister på området likeså.

Fra flertallets side kan jeg ikke si å ha notert meg noen uavhengig betenkning, eller offentlige uttalelser fra debatten, eller innspill fra en bredde av kvalifiserte jurister som offentlig støtter flertallets formuleringer i forhold til denne problemstillingen. Det blir bare sagt at det er uproblematisk, og i noen sammenhenger vises det til at man

har diskutert dette med andre jurister, uten at bakenforliggende vurderinger derved har kommet frem.

Vi som politikere skal være forvaltere av det sunne folkevett. Det er vår oppgave. Men i kompliserte spørsmål av den type åndsverkloven reiser, må det være en selvfølge at vi har grundig og allment tilgjengelig dokumentasjon for våre standpunkter, i alle fall der vi som representanter diametralt går på tvers av departementets faglige vurderinger.

Stortingets behandling av saker synes generelt sett ikke å være preget av stor kunnskap om hvordan EUs organer fungerer. Under Odelstingets forhandlinger om åndsverkloven ble det eksempelvis lagt betydelig vekt på at flertallet skulle gi utfyllende forklaringer på hva de la i forslaget til bestemmelsen i § 53 a, altså MP3-paragrafen, for det er jo viktig i norsk sammenheng. Arbeiderpartiet og SV gav da til kjenne at de tenkte på det samme som regjeringspartiene, uten at de dermed ville gå for regjeringspartienes tekstforslag. Antakelig var dette en diskusjon om pavens skjegg. Praksis fra EU-domstolen viser klart at presiserende uttalelser fra forarbeider ikke oppfattes som tilstrekkelig for å ha oppfylt de krav til implementering som EU stiller.

Jeg vil også minne om at når vi nærmer oss disse spørsmålene, nærmer vi oss også problemstillinger knyttet til Norges adgang til veto i slike saker og hvordan vi skal håndtere det. Jeg antar at vi ikke bevisst vil omgå den problemstillingen.

La meg kort summere opp: Komiteens og Odelstingets behandling har ikke gitt en lov der tekst og forarbeider gir et godt redskap for brukerne. En rekke spørsmål knyttet til merknader av operativ betydning for brukerne er ikke tilfredsstillende kvalitetssikret i forhold til internasjonale forpliktelser. Det hører med at disse merknadene berører kjerneområdet i åndsverkloven, nemlig spørsmålet om inngrep i opphavsmennes enerett.

Til slutt: Odelstingets flertall har vedtatt en bestemmelse som departementet og landets tyngste opphavsrettslige ekspertise på det mest bestemte mener er i strid med EUs direktiver, uten at det fra det samme flertallet er anført noe konkret juridisk grunnlag av betydning.

Dette kan Stortinget ikke være bekjent av. Stortinget trenger en gjennomgang der departementet utdype de temaer det nå hersker uklarhet om, slik at Stortinget får ny anledning til å formulere sin mening. En slik behandling vil også nulle ut de uklarheter og inkurier som nå hefter ved saken, noe alle vil være tjent med.

På denne bakgrunn tar jeg på vegne av Høyre og Kristelig Folkeparti opp følgende forslag, som også er omdelt i salen:

«Odelstingets vedtak bifalles ikke.

Lagtingets anmerkning:

Det henstilles til Odelstinget å sende lovforslaget tilbake til Regjeringen.»

Presidenten: Representanten Olemic Thommessen har teke opp det forslaget han refererte.

Presidenten vil gjere merksam på at å omtale kollegaers arbeid som «uforpliktende fjas» ikkje er parlamentærisk, og at uttrykket dermed ikkje bør førekome på Lagtingets talarstol.

Torny Pedersen (A) [23:25:03]: På vegne av flertallet i denne saken, Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil jeg si at Ot.prp. nr. 46 om åndsverkloven ble grundig behandlet i Odelstinget sist lørdag.

Flertallet endrer ikke standpunkt i denne saken og forholder seg til de vedtak som ble gjort i Odelstinget. Flertallet vil derfor stemme mot forslaget fra representanten Olemic Thommessen om at Odelstinget sender lovforslaget tilbake til Regjeringen.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet.

Vi går då til votering over forslaget frå representanten Olemic Thommessen på vegner av Høgre og Kristelig Folkeparti.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Høgre og Kristelig Folkeparti blei med 16 mot 10 stemmer ikkje vedteke.

Presidenten: Vedtaket i Odelstinget er dermed godteke av Lagtinget, og lovvedtaket blir i samsvar med Grunnlova å sende Kongen.

S a k n r . 1 9

Odelstingets vedtak til lov om endringar i opplæringslova og friskolelova (Besl. O. nr. 94 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 105 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 57 (2004-2005))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Vedtaket i Odelstinget er dermed godteke av Lagtinget, og lovvedtaket blir i samsvar med Grunnlova å sende Kongen.

S a k n r . 2 0

Odelstingets vedtak til lov om endringar i opplæringslova og friskolelova (Besl. O. nr. 95 (2004-2005), jf. Innst. O. nr. 104 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 91 (2004-2005))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Vedtaket i Odelstinget er dermed godteke av Lagtinget, og lovvedtaket blir i samsvar med Grunnlova å sende Kongen.

Møtet slutt kl. 23.30.